

Stran / Page: 8
Doseg / Reach: 141.000,00
Država / Country: SLOVENIJA
Površina / Size: 1.089,26

Združenja utopljena v morju društev

*Končno premik? Novi predsednik kulturniške zbornice
Janoš Kern napoveduje ureditev kaotičnih razmer
in nove kriterije*

Stran / Page: 8
 Doseg / Reach: 141.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 1.089,26

»Težave, s katerimi se srečujejo v Društvu slovenskih pisateljev (DSP), se nam zdijo sladke skrbi.« Tako komentirajo položaj slovenskih stanovskih organizacij s področja kulture v številnih drugih društvih, ki pogosto funkcionirajo zgolj na podlagi prostovoljnega dela entuziastov, aktivnosti financirajo s članarinami, številna tudi ne razpolagajo z lastnimi nepremičninami, temveč improvizirajo ali pa krpajo konec s koncem pri plačevanju najemnin.

PETER RAK

Ena osrednjih težav se zdi izenačenje vseh društev in zavodov – teh je v Sloveniji okoli 27.000, skoraj 6000 jih deluje na področju kulture – čeprav se njihova teža, vpliv in pomen temeljno razlikujejo. Kot poudarja Aleš Sedmak, predsednik Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLJU), je profesionalnih in vrhunskih umetnikov v nevladnem sektorju manj kot stotinko odstotka, še precej manjši je odstotek tovrstnih strokovnih in reprezentativnih društev, vendar njihovi člani ustvarijo več kot osemdeset odstotkov celotne aktualne umetniške produkcije.

Jalovo članstvo

»Zdaj so profesionalni likovni ustvarjalci izenačeni z ljubiteljskimi, to pa povzroča velika nesorazmerja in težave pri ustvarjanju likovne produkcije in vrednotenju likovnih del, velika škoda je nastala tudi pri vzpostavljanju likovnega trga, ki ga, kot vemo, ni. Žal poklicni likovnik nima nobenega razloga, da bi postal član ZDSLJU, saj članstvo ne vpliva na možnost razstavljanja, na status samozaposlenega v kulturi, na pridobivanje ateljejev, na dostopnost reprodukcijskih materialov, na vstopnine v muzeje in galerije, na strokovno usposabljanje in izobraževanje, razvoj kariere, na članstvo v evropskih združenjih, na nagrade, na avtorske pravice, na pokojnino ... kot je to praksa v državah Evropske unije,« je dejal Sedmak.

Tudi po mnenju Jurija Dobrile, predsednika Društva oblikovalcev Slovenije (DOS), je izvirni greh v izenačitvi vseh društev, ki se je

zgodila pred desetletji. Po njegovih besedah – izrecno je poudaril, da je to njegovo osebno mnenje in ne uradno stališče DOS – se je večina stanovskih društev s področja kulture ob enem soočila s krčenjem sredstev in povečevanjem administracije, zato prej ali slej sledi kolaps. V DOS je redno financiranje usahnilo že leta 1992, skromno premoženje je skopnelo, zato je obstoj društva le zaslug velikolegih kolegalne in stanovske zavesti njihovih članov in upanja na bolj urejene razmere delovanja.

Izjemno veliko število društev je po mnenju Dobrile tudi posledica postopkov javnih razpisov, saj ministrstvo za kulturo omejuje možno število oddanih vlog, ob enem se znižujejo tudi zneski, zato različna društva večkrat združujejo iste osebe, saj je s kandidiranjem večjega števila organizacij verjetnost financiranja toliko večja. Društvo Asociacija in Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij (CNVOS) sta po njegovih besedah dokaj izdatno financirana z javnimi sredstvi, kar jima omogoča solidno profesionalizacijo, vendar je večkrat dvomljiva njuna dejanska reprezentativnost. »Osebno sem prepričan, da njihovo zastopanje ne obsega pooblastil vseh organizacij, ki jih navajajo, in tudi ne številnih mnenj iz nevladnega sektorja,« je dejal.

Proti degradaciji poklica

Združenje dramskih umetnikov Slovenije (Zdus) ima že 100-letno tradicijo, vzpostavilo je temelje za profesionalizacijo poklicev in še danes skrbi za profesionalne standarde, vendar sploh nima lastnih prostorov, nobenega stvarnega premoženja in ne prejema nobenih sredstev od države. Združenje, ki ima več kot štiristo članov, saj združuje igralce, režiserje, scenografe, kostumografe, dramaturge, dramatika, lektorje, plesalce, performerje ..., po besedah predsednice Saše Pavček »deluje na lastni pogon in s prostovoljnim delom ter predvsem na etični in moralni osnovi do spoštovanja stanovskih kolegov in ljubezni ter skrbi za gledališče«.

Kot je dejala Pavčkova, skrbijo za profesionalizem gledališkega ustvarjanja v vseh državnih in

javnih gledaliških prostorih, da se žlahtni poklici in poslanstvo ne bi izrodili v poplavi različnih poskusov amaterizma, komercializma in vsakodnevnega posploševanja ter degradacije vseh poklicev v uprizoritveni umetnosti. Ob svojem rednem delu in vsakodnevnih angažmajih ter polni zasedenosti se trudijo za obranitev slovenske besede in slovensko gledališko umetnost, ne nazadnje celo z lastnimi sredstvi skrbijo za grob združenja, kjer so pokopani velikani slovenskega gledališča, kot so Stane Sever, Ivan Cesar, Marija Vera, Štefka Drolic in Ignacij Borštnik. »Če kdaj, je danes, v času, ki zabada smrtonosne puščice našemu poklicu, skrb zanj toliko bolj naporna in potrebna resnega angažmaja za njegovo ohranitev,« je poudarila Pavčkova.

Boris Mihalj, igralec in prav tako član Zdusa, ob tem pa še človek številnih drugih izobrazb in profesij, opozarja, da slabšalen odnos do tega področja traja že od sredine prejšnjega stoletja. V vsem tem času ni bila do konca izpeljana profesionalizacija ustvarjalnih dejavnosti, zato je vseprisoten pojav ljubiteljstva, ki se kaže predvsem v nestrokovnem in površno opravljenem delu ministrstva za kulturo, javnih zavodov in posledično društev, ujetih pretežno v odpravljanje napak omenjene upravljalne strukture. Društva so s tem obsojena na stagnacijo, ki jim ob nezagotovljenih rednih namenskih prilikah onemogoča razvoj.

V Zdusu so tako že lani izoblikovali zahtevo po vzpostavitvi Zbornice gledaliških ustvarjalcev Slovenije, torej lastne poklicne krovne organizacije. Ob tem so opozorili tudi na nujnost vzpostavitve specialistične ambulante, ki bi ustrezno obravnavala in spremljala zdravje vseh dejavnih in tudi upokojenih delavcev v okviru umetniških, kulturnih in vseh spremljajočih dejavnosti, saj je poznavanje poklicnih posebnosti določenih umetniških in tehničnih praks ter specialističnih in splošnih dejavnosti nujno za uspešno delo.

»Slovenski skladatelji smo resno zaskrbljeni za obstoj naše unikatne založniške dejavnosti in številnih programskih sklopov, ki smo jih v

Stran / Page:	8
Doseg / Reach:	141.000,00
Država / Country:	SLOVENIJA
Površina / Size:	1.089,26

V veliki večini društev so kot enega največjih hendikepov izpostavili neaktivnost kulturniške zbornice, ki obstaja le na papirju.

dobro slovenske umetniške glasbe razvijali vsa leta od ustanovitve leta 1945, še posebej intenzivno pa v zadnjem desetletju in pol, zato pozivamo k čimprejšnji ureditvi pravičnega in stimulativnega statusa pomembnih nevladnih organizacij in strokovnih stanovskih društev, ki so nepogrešljiv del razvite kulturne družbe,« je opozoril Nenad Firšt, predsednik Društva slovenskih skladateljev (DSS), ki meni, da »se edinemu stanovskemu združenju avtorjev umetniške glasbe riše precej žalostna podoba kulturne sedanjosti in že kar brezupne prihodnosti«.

Letni proračun osemsto evrov Društvo gledaliških kritikov in teatrologov (DGKTS) se financira izključno iz članarine. »Ko smo poskusili kandidirati na razpisih ministrstva za kulturo, so nas zavrnili, ker nismo društvo v javnem interesu, pač pa le celovsko združenje,« je dejala predsednica društva Vilma Štrifof. Njihov letni proračun znaša horth osemsto evrov, zato si ne morejo privoščiti udeležbe na mednarodnih dogodkih, čeprav so člani mednarodne zveze gledaliških kritikov – IATC. Vse aktivnosti, z izjemo simpozijev in okroglih miz, opravljajo prostovoljno, tudi funkciji predsednika in tajnika nista plačani, v lasti nimajo nobenih nepremičnin oziroma nimajo niti lastnih prostorov, saj imajo sedež kar na naslovu Slovenskega gledališkega inštituta.

Tudi v Društvu slovenskih založnikov (DSZ) svoje delovanje financirajo izključno s članarinami, člani vodstva in upravnega odbora delo opravljajo v prostem času in

zanj ne prejemajo nobenega plačila. Nataša Detič, ki je funkcijo predsednice prevzela v začetku letošnjega leta, je dejala, da nimajo svojih prostorov in ne redno zaposlenih, kljub temu pa poskušajo s strokovnim delom panogo ohranjati živo, raznoliko in kakovostno. Kar ni enostavna naloga, sredstva za knjigo se znižujejo, in sicer tako iz vira javne agencije za knjigo kot tudi od lokalnih skupnosti, ki knjižnicam zagotavljajo sredstva za odkup knjig, prihodki v založniški panogi pa so se v zadnjih desetih letih znižali za polovico.

»Imamo izjemne težave s tako imenovanim hladnim pogonom, administracije pa je vedno več,« je dejala Dunja Strsglavce, predsednica Društva slovenskih književnih prevajalcev (DSKP). Čeprav gre za eno večjih stanovskih društev, ki izvaja veliko nacionalno in mednarodno pomembnih projektov, ne morejo nikogar redno zaposliti, člani vseh organov društva pa delo opravljajo brez honorarja. »To je začarani krog: položaj sili društva k prijavljanju za vsa mogoča dodatna sredstva (tako imenovani fundraising), ne morejo pa zaposliti niti ene osebe, ki bi to sploh lahko kontinuirano, poglobljeno in sistematično počela,« je povedala Strsglavceva. Podobno je v Društvu slovenskih režiserjev (DSR), ki je najbolj aktivno v Zvezi društev slovenskih filmskih ustvarjalcev. Predsednica Urša Menart je poudarila, da vsi delajo pro bono, ne izplačuje niti sejin, pred kratkim jim je končno uspelo najti skromne prostore za znosno najemnico, nekako jim uspeva zagotoviti honorar za sekretarko, ki

je zaposlena le pogodbeno, čeprav je dela veliko.

Končno aktivacija zbornice

V veliki večini društev so kot enega največjih hendikepov izpostavili neaktivnost kulturniške zbornice, ki obstaja le na papirju. Vendar je zbornica konec prejšnjega tedna dobila novega predsednika, to je Janoš Kern, ki je tudi državni svetnik. Napovedal je odločen premik, nov način organiziranosti in predvsem drugačen način dela, s katerim bi presegli sedanje povsem kantično in nepregledno stanje. Izhodišče za spremembo je predlog o ustanovitvi sklada za razvoj nevladnih organizacij, ki ga je pred kratkim podprla tudi komisija državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport.

Predlog sicer načeloma nikomur ne omejuje participacije, vendar bi bilo po mnenju Kerna vendarle treba določiti ustrezne kriterije, sicer učinka ne bo. Sam je pripravil seznam petindvajsetih reprezentativnih združenj, ki so razdeljena na deset področij in zajemajo glasbo, ples, gledališče, film, književnost, likovno umetnost, oblikovanje, arhitekturo in kulturno dediščino ter druga področja. Sklad bi financiral iz preostanka tistih sredstev dohodnine, ki jih davčni zavezanci v obsegu polovice odstotka niso namenili za financiranje splošno-koristnih namenov. Za leto 2019 bi to znašalo 4,6 milijona evrov, takšna vsota pa bi bila po mnenju Kerna solidna podlaga za vzpostavitev podpornega okolja stanovskih združenj, ki zdaj funkcionirajo predvsem zaradi entuziazma in predanosti posameznikov.

NEVLADNI SEKTOR

Profesionalnih in vrhunskih umetnikov je v nevladnem sektorju manj kot stotinko odstotka, še precej manjši je odstotek tovrstnih strokovnih in reprezentativnih društev, vendar njihovi člani ustvarijo več kot osemdeset odstotkov celotne aktualne umetniške produkcije.

ŠTEVILKE

Po zadnjih podatkih v Sloveniji deluje 27.821 nevladnih organizacij, od tega 24.106 društev, 3460 zavodov in 255 ustanov. Okoli dvajset odstotkov jih v celoti ali deloma deluje na področju kulture, takšnih s statusom posebnega pomena pa je 386.

Stran / Page: 8
Doseg / Reach: 141.000,00
Država / Country: SLOVENIJA
Površina / Size: 1.059,26

Urša Menart
FOTO JOŽE SUHADOLNIK

Đurđa Strsoglavec
FOTO JOŽE SUHADOLNIK

Saša Pavček
FOTO MATEJ DRUŽNIK

Janoš Kern je pred kratkim postal predsednik kulturniške zbornice in napovedal drugačne čase. FOTO JOŽE SUHADOLNIK